

O Comercio Xusto, un movemento global con raíces locais

Giorgio Dal Fiume – Presidente de WFTO-Europa

Tras máis de 50 anos de existencia, o comercio Xusto segue consolidándose ano tras ano como un movemento global presente en todo o mundo; de Nova Zelandia a Xapón, de Norteamérica a Europa, e, por suposto, de Asia a África e América Latina. Un movemento conxunto que xingue actores e iniciativas diversas (organizacións produtoras, importadoras, de distribución e venda final), numerosos produtos e un activo diálogo interno que procura reforzar a sempre complicada coherencia e así ampliar e consolidar a diario novos contactos e relacións. E, o máis importante, que procura día tras día aumentar os seus impactos positivos e facer medrar o seu mercado sen que isto supoña perder a súa sólida coherencia respecto dos criterios e obxectivos que o caracterizan. Metas, xa que logo, que non se limitan a “gañar máis mercado para as produtoras e os produtores e as organizacións de Comercio Xusto”, senón que perseguen un cambio social profundo tanto no ámbito produtivo coma no do consumo e, deste xeito, amosar que é posíbel comerciar, facer negocios e obter ingresos sen necesidade de espremer nin explotar ás persoas nin ao medio ambiente.

Porén, un movemento tan espallado e articulado, en contacto diario á vez que interpelado polo mundo empresarial, as administracións públicas, os medios de masas e as consumidoras e os consumidores ten que poder dar respostas claras a cuestións coma as seguintes: quen fala en nome do Comercio Xusto? Quen o representa? Pode o Comercio Xusto ser unha resposta tamén en tempos de crise económica ou en contra non é máis ca un “bo complemento” unicamente en e para épocas de bonanza? Velaquí interrogantes que forman parte intrínseca do movemento por un Comercio Xusto e que aparecen cada vez con maior frecuencia.

O Comercio Xusto está actualmente centrado en atopar solucións a algunhas problemáticas internas importantes: certificación, vínculos coa economía social e solidaria, como ampliar o mercado da artesanía, etc. Todo isto nun contexto no que, especialmente en Europa e nos países occidentais, a crise económica internacional está a causar graves problemas para algunhas organizacións de Comercio Xusto e, a partir destas, para o movemento no seu conxunto. Porén, na miña opinión, o movemento global do Comercio Xusto pode estar orgulloso do que acadou ao longo da última década, e non só por razóns económicas.

Por unha banda, e a pesar de estarmos inmersos na peor crise económica (para os países occidentais) dende a Segunda Guerra Mundial, o Comercio Xusto segue mantendo a súa tendencia crecente, cun incremento aproximado nas vendas dun 15% a nivel mundial entre 2009 e 2010. Por outra banda, o movemento está cada vez máis activo no que respecta ao traballo na rede, a auto-regulación e a defensa do sector a escala estatal, rexional e mundial. Este é o caso da Coordinadora Estatal de Comercio Xusto (CECX) e doutras plataformas estatais semellantes, así como, a nivel internacional, da Organización Mundial do Comercio Xusto (WFTO, nas súas siglas en

inglés), actualmente a única rede global capaz de representar e falar en nome do Comercio Xusto desde a diversidade de actores que a compoñen: produtores, importadoras e tendas.

Estas entidades constitúen a auténtica voz do Comercio Xusto e son as encargadas de representar e dotar ao movemento de certa orientación estratéxica desde a complexidade que o caracteriza. Por exemplo, fronte á necesidade de aumentar a confianza no Comercio Xusto por parte das consumidoras e dos consumidores, así como das institucións, estas plataformas e redes centran unha grande parte do seu esforzo en ampliar e consolidar as relacións entre o Comercio Xusto e outros actores relevantes nos eidos político, educativo e institucional. Esta visión estratéxica, o traballo na rede e a colaboración con outros ámbitos e actores que caracterizan estas plataformas, entre elas a CECX, representa, na miña opinión, a principal motivación para lanzármolos plenamente á lectura deste informe anual, a publicación máis importante e representativa do Comercio Xusto español, da súa realidade e das súas principais actividades.

Tras décadas adicadas a consolidar o movemento e amosar que o Comercio Xusto non é un soño, senón unha alternativa concreta para un mundo mellor, e despois de moitos estudos e investigacións independentes levadas a cabo por universidades e difundidas polos medios de comunicación (unha especie de “certificación pública” de cara ás consumidoras e aos consumidores e ás institucións locais e globais), o evidente impacto positivo desta forma alternativa de comerciar para as rexións máis empobrecidas do mundo é recoñecido por múltiples institucións internacionais, comezando pola Comisión Europa e mailo Parlamento Europeo. WFTO e Fairtrade Internacional estiman que 1,2 millóns de produtoras e produtores traballan e comercian actualmente segundo criterios xustos, o que supón unha cifra total de aproximadamente 30 millóns de persoas que se ven beneficiadas de maneira directa e indirecta polos efectos do Comercio Xusto, un sector que move hoxe en día 5.000 millóns de euros.

Estes datos deberían axudarnos a non esquecer que o Comercio Xusto é ante todo un asunto económico desenvolvido por actores económicos. Aínda que se adopten formas asociativas, cooperativas ou de calquera outro tipo, estas organizacións son emprendedores sociais que levan a cabo unha actividade económica. Por iso, non se trata de caridade nin os seus obxectivos se limitan simplemente a facer medrar a súa cota de mercado. O Comercio Xusto foi nado e segue traballando hoxe cun obxectivo máis ambicioso: cambiar as regras económicas e os comportamentos sociais a prol da xustiza económica e dun modelo de produción e de consumo máis sostíbel. De aí que a visión estratéxica do movemento non se restrinja á venda de produtos (por moito que esta sexa unha actividade prioritaria, especialmente en momentos de crise coma o actual, dado que a calidade de vida das produtoras e dos produtores depende en grande medida da evolución destas vendas), senón que se dirixa asemade a incidir nas pautas de consumo responsábel da sociedade e máis nas políticas públicas.

A consecuencia desta complexidade é evidente: o Comercio Xusto aparece e propónse a si mesmo como un caso concreto que amosa a posibilidade de imaxinar e aplicar unha saída alternativa á actual crise económica. Unha saída que non sacrifique os dereitos sociais e laborais nin o medio ambiente a prol das “reglas do mercado”. Unha saída alternativa á que se está plantexando desde os nosos Parlamentos e institucións.

Ao contrario, o Comercio Xusto amosa que un conxunto de criterios e dereitos sociais e laborais dirixidos a defender o benestar social e a evitar competencias desleais desde o mercado

constitúe unha posibilidade e unha oportunidade concreta e real de aproveitar a actual "crise" para mudar a realidade económica e comercial na que vivimos. Imposíbel? Recentemente, a UNCTAD (Conferencia das Nacións Unidas para o Comercio e o Desenvolvemento) facía un chamamento para adoptar de maneira conxunta normas e regras tales como asegurar prezos asequíbeis para os produtos básicos que eviten que a competencia e as dinámicas de mercado puidesen situar os salarios por debaixo do mínimo de subsistencia. Isto chámase Comercio Xusto!

De igual maneira, o problema do cambio climático persiste, peor mesmo cá antes, lembrándonos constantemente que este sistema económico non ten futuro se non se levan a cabo con urxencia cambios profundos. Cambios como desenvolver e aplicar un conxunto de normas vinculantes, de principios comúns a escala mundial, un sistema de "incentivos e castigos económicos", ou establecer un "control social" efectivo sobre a produción industrial e o comercio internacional. Quen é "realista" e quen é "soñador"?

Moitas veces pode darnos a impresión de que o mundo, os nosos mundos nos seus distintos ámbitos locais e globais son inmutábeis, que ningún de nós ten poder suficiente para corrixir o que está mal a nivel económico e social. Penso que este informe anual que agora temos entre as mans é a mellor maneira de amosar que isto non é así. Nel recóllense exemplos daquilo que si se fai para mudar a situación actual, dos enormes desafíos aos que nos enfrontamos, das iniciativas levadas a cabo para facerlles fronte con éxito e dalgunhas metas que aínda temos pendentes de alcanzar tanto as e os que traballamos no Comercio Xusto coma todas aquelas persoas que loitan por un mundo mellor.

Asemade, este informe tamén nos axuda a termos presentes, a que formen parte de nós e da nosa vida cotiá as voces, as necesidades e os anxeos desa outra parte da poboación mundial. Esa parte que xeralmente vemos desde a distancia, unicamente baixo a súa condición de migrantes, de refuxiados ou simplemente de persoas que se desprazan dun país a outro (e moitas veces a "calquera que non sexa o noso"...). Persoas en grande medida representadas na figura das e dos pequenos produtores e traballadores empobrecidos e sen voz, nos milleiros de organizacións de base que constitúen o verdadeiro alicerce do Comercio Xusto, pero cuxa realidade case nunca se observa nin escoita aquí, no noso "primeiro mundo".

Coordinadora Estatal de Comercio Justo
C/ Santísima Trinidad, 30 1º 8 28010 Madrid
91 299 38 60 estudios@comerciojusto.org
www.comerciojusto.org